

Ивелина ***ЦВЕТКОВА***

ИМА КОЙ ДА ЧУЕ

Знам, когато ме стегне онази тревога,
впита в някаква болка на тъжно сърце,
аз ще кажа без глас: защо ли, за Бога?
Ще посърне под слънцето женско сърце.

Но навярно в тъгата си от болезнена рана
ще разкажа за мен на незнаен човек,
спрял се в парка на пейка от мечта
разпиляна –
от живота си черен и раздърпан, нелек.

Може би ще разкажа на бездомното куче,
дето скита по улици и в дъждовния ден…
Или скитник на ъгъла, от мълчание скучен,
но ще чуе и крясъка на смълчаното в мен.

А дори и във църква с молба да приседна,
пред олтара, изпъкнал от божествена мощ,
знам че има кого и къде да погледна,
за да чуе сълза от крещящата нощ.

ПОД ТЪЖНОТО ОКО НА ГОСПОД

Навярно пълнолунието бяло
окото е на Бог във здрача.
Небето притъмня изцяло
без глас, преди да се разплаче.

Над облачната тъмна нива
небесен път проби към рая.
Тъгата долу е верига,
напомняща ми все за края.

В ръцете ми пулсира още
последната прегръдка топла
и тайно ме завива нощем
под тъжното око на Господ.

А времето тактува бавно
из сенките на празна къща.
По устните ми свети „Мамо…“
и всеки спомен се завръща.

Дори и телефонът спря да диша,
не чувам онзи глас вълшебен.
Навярно всеки лъч ще е излишен,
щом тъмно е дори и денем.

НЕДЕЛНО

След завоя, до църквата, има дърво,
на което в гнездата пеят птици в неделя.
Да, тогава се случва. Не зная защо.
И от там към реката да тръгна не смея.

Просто спирам и слушам. Ухаят липи.
Те напомнят за чай и за слънце в косите.
А пък жълтото толкова много крещи,
че мълча и притварям очи. То се сипе.

И жужи сякаш времето с пулс на пчела.
Не е къща случайна сезонът край мене.
Колко истинска приказка, песен, мечта…
След завоя до църквата – пролет…
Неделно!

Електронно издание на адрес: **vestnikiskri.com**
Издава свещ. Лъчезар Лазаров, отговорни редактори Снежана Костадинова, Боян Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове: https://www.slovo.bg/old/vutimsky

ISSN 2738-7798

Искри в Искрец словесното огниво. И сее във душата светлина. Сеяч е то на дефицитно слово, разнасящо човешка топлота.
П. Пеев

ИСКРИ

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Година III, брой 41, юли , 2022 г.

КРЪСТОГОРИЕ

„Много лоши работи ще станат по света. Ала вие само ще чувате, пък хич няма да изпатите, защото тука е Кръстатата планина. Господ и света Богородица ще ви пазят и бранят. Вие недейте забравя Господа…“

С тези думи, в началото на 19 в., атонският йеромонах Григорий се обръща към жителите на Родопа планина. Той е известен с живота и проповедта си. А всред местното население го имали за светия.

Ако Кръстовата планина е центъра на Родопите, то Рупчос е сърцето на Кръстогорието. Тази област очертава чудните местности между връх Перелик на юг, до северната яка на планината и от Кръстовия връх на изток, до река Въча – на запад. Над планината се извисява видимият само за свети очи Кръст Господен, защото тя е всред избраните и Бог не случайно е поставил благославящата Си десница върху нея.

Ако се погледне от небесата, ще се види, че храмовете и манастирите всред българските земи тук са най-много и кандилата им и днес гонят мрака на неверието и отстъпничеството, на безродието и чуждопоклонството. Още преди две хиляди години ап. Павел донесе Христовото благовестие във Филипи, в подножието на планината, а от там то пое на север, през снагата ѝ, за да запали в сърцата на нашите деди – мъдрите траки, пламъка на Христовата вяра.

Два века по-късно в Рупчос вече е имало православни храмове, а през 393 г. и последният тракиец бил покръстен. Делото на св. Никита Ремесиански – просветителят на Родопите, се увенчало с успех.

Продължава на стр. 2

В края на четиринайсети век ислямът нахлува в Кръстовата планина и започва своята битка с Кръста, която, според местния писател Костадин Глушков, продължава и до днес. Стотици са родопските безименни мъченици, приели смъртта, но не и агарянския фес. Не са били малко и тези, които, гонени от страха и мамени от облагите, сменили гуглата с чалмата. Но онези, дето, по Божията милост, избегнали кървавия ятаган на поробителя, продължили да вървят по утъпканите пътеки към малкото оцелели храмове и параклиси. Из руините и пепелищата на разрушените и разграбени светини векове наред попивала топлата кръв на българските мъченици, предали живота си, но не отстъпили нито от вярата, нито от името, нито от езика си… А разграбените олтари възкръсвали отново и отново, защото местата им били белязани от Божията ръка и ничия сянка – „нито на полумесец, нито на петолъчка, не била в състояние да заличи блясъка

на Христовия Кръст“ *(К. Глушков, Кръстовата планина, София, 2021 г.*).

Всред знайните български светци от времето на Османското робство през далечния седемнайсети век, просиява името на св. Висарион, епископ на Смолян. Според свидетелството на св. Димитрий Ростовски († 1709), съвременник на описаните събития, през 1669 г., при царуването на султан Мехмед IV, в областта на Смолян (Смолен) станало страшно насилствено помохамеданчване на българите. Свидетелството на житиеписеца продължава: „От жителите едни помохамеданчиха, други избиха, а трети избягаха в горите. Турците изгориха църквата “Св. апостоли Петър и Павел”, митрополията и богословското училище. Всички книги и помагала унищожиха, а скъпоценностите разграбиха.“

Днес, ние често се съветваме с интернет енциклопедията Уикипедия. И така повечето наши съвременници напълно престанаха да четат книги. За жалост ако потърсим там името на св. Висарион, няма да открием почти нищо за него, освен лъжата, че „неговата личност е съчинена през Възраждането“ (https://bg.wikipedia.). Не без значение е и фактът, че в случая глагола „съчинявам“ не е смислово съпоставим с подлога „личност“, защото се съчинява литературно произведение или песен, но не можеш да съчиниш личност. Просто нивото на езика в статията напълно отговаря на истинността й. А свидетелството на съвременника летописец св. Димитрий Ростовски, явно няма никакво значение.

Всъщност днес няма значение ничие свидетелство и никоя хроника, както и цялата история, ако тя не съвпада със съвременната политическа идеология и социал-либералната евро-атлантическа политика….

И все пак, св. Висарион Смоленски живял и бил епископ на Смолян, който през седемнайсети век е митрополитски център. Житието му описва следните събития: „При помохамеданчването на Смолен и областта му турците избиха много мъже, жени и деца, които не склониха да приемат мохамеданската вяра. Много вдовици и малолетни сирачета от двата пола, които не можаха да избягат в Райково, бяха принудени да нощуват из горите, изнемощели от глад и безсъние. Много от тях бяха застигнати от турските орди и подложени на най-мръсни деяния“.

В село Райково се спасява и епископ Висарион, защитаван от народа и четата на Момчил войвода. Само след година, на път за с. Горно Езерово, владиката бил заловен от турците и отведен в Смолян, където решително отказал да смени вярата си. Тогава започнали страшни мъчения и продължили с дни. След всички тях, мъчителите му го повели из града гол и обезобразен, но светият мъченик понесъл и това със смирение. Накрая един освирепял турчин от тълпата се нахвърлил и пробол светеца в гърдите.

Така на 29 юли на 1670 г. пострадал мъченически св. Висарион, епископ Смоленски.

През 2006 г. на центъра на град Смолян бе построен благолепен храм, посветен на най-известния Родопски светец, просиял от българския род в пределите на Кръстовата планина – Българската Голгота. †

ФОЛКЛОРНИ РИТМИ В ПОЛИТЕ НА БАЛКАНА

На деветнайсети юни 2022 г., в деня на традиционния събор на с. Искрец, (Първа неделя след Петдесетница – на всички светии – ***бел. ред.***) НЧ „Възраждане 1928” за седми път организира и проведе фолклорния събор **„Фолклорни ритми в полите на Балкана”**.

Сред официалните гости на празника бяха заместник-кметовете на община Своге, г-жа Нина Копринджийска и г-н Илия Богданов, които поздравиха присъстващите и предадоха специални поздрави от кмета на общината г-н Емил Иванов.

Фестивалът бе открит от председателя на читалището г-н Васил Дойчев, който приветства присъстващите и пожела успех на участниците.

С кратко слово г-н Радослав Янчев – кмет на селото също поздрави присъстващите – гости и приятели.

След химна на Р. България за първи път прозвуча химнът на селото по текст на известния местен писател и краевед Боян Балкански и музика – на покойния учител Кирил Белов.

Над 270 самодейци, от общината и извън нея, показаха своето изкуство и майсторство. Всред тях бяха: НЧ " Възраждане 1928 " – с. Искрец , НЧ " Народна култура 1954 " – с. Владо Тричков, НЧ " Искра 1928 " – с. Реброво , НЧ " Градище 1907 " – гр. Своге, НЧ "Св. св. Кирил и Методий "– с. Желен, Фолклорен танцов клуб

"СЕДЕФ" – гр. София, Клуб за народни хора и танци "Мойто Либе" – гр. Своге, НЧ " Христо Ботев 1929" – с. Церово, Детско-юношески танцов ансамбъл "ЕРЕМИЯ " – гр. София , Веселите шопи, НЧ "Св. Георги Победоносец 1999 " – гр. София .

Представители на Регионален клуб "Българска памет" към Национален съюз "Единение" направиха възстановка на старата българска традиция "Крадене на мома".

По време на събора бе подредена и изложба на старинно оръжие от НС „Единение”.

По покана на читалището гостува народният изпълнител Николай Славеев, който изпя вечните български песни.

На финала, водещият на празника С. Петков поздрави „виновниците” за събитието, а именно: НЧ " Възраждане 1928 " – с. Искрец и читалищното настоятелство. ***(От в. „ИСКРИ“)*** †

*Людмила **ПЕТРОВА***

ДУШАТА ПОЛИТА

към медната пита- луна,
а тя е сърдита-
тъга неприкрита
и тежка вина
на капки се стичат
във моя капчук на съня.
Сънят ми изплита
с искри от копита,
на зимата врания кон,
най-светлата диря,
която намира
във утрото мир и подслон.
Изкачвам полека
по лунна пътека
на тревогата острия рид.
А там неизбежно,
потайно, небрежно
ключът вълшебен е скрит.
Ръцете протягам,
на теб се облягам,
защото ключът си ми ти.
Любов плодовита
е медната пита,
която в съня ми блести.

ТЕЛЕВИЗОРЪТ ЗАСИПВА

всяка моя трезва мисъл,
сякаш разумът човешки
от света се е отписал.
Слушам, гледам и се чудя
във живот- оксиморон
как успявам да събудя
положителния тон.
В ежедневие продължено
оптимизмът бавно крета,
после се прозява сънено
и не хваща самолета,
а се крие в паравана
на житейските несгоди.
Но все пак е тук наблизо
и не иска да си ходи.
Знае, че за него няма
нито пристан, нито гара,
а крепи се оптимизмът
на Христовата ми вяра.

ПРИКАЗКА

Ти си моята вълшебна
лампа на Аладин.
Щом те потъркам,
сърпът на луната
се пуква
и безброй пуканки-звезди
се посипват
върху купола
на нощта.
Мъркам и остря нокти
в перфектната риза
на мълчанието,
а устните ти са рубин
на пръста ми. †

*Александър **ВУТИМСКИ***

ДЪРВО

Край пътя – неподвижното дърво.
Надлъж и шир далеч
по бялото поле
безспир вали снега.
Притихналото, ледено дърво...
Край снежния, замрежен път
стърчат разперените клони –
пред ледения хоризонт стърчат
сразени безпощадно от студа...

О, зимата! Безжалостният вятър!
Надлъж и шир в мълчание
разстила се огромна равнината.
Снегът вали. Наоколо е бяло,
наоколо е чисто, равно – само ти,
дърво измръзнало, стърчиш.
О, само ти мълчиш –
сломено,
унизено,
черно, дърво,
без устрем,
без живот, дърво,
край ледения път
застинало в безмълвна самота.

Далеч – надлъж и шир
по бялото поле безспир
вали снегът.

Едно дърво, притихнало край пътя,
Едно дърво, обрулено от вятъра.
Едно дърво, което във студа –
измръзнало, само сред равнината
стои в мълчание и чака пролетта.

*Ген. Георги **ПЕТРОВ***

ПРАВОСЛАВЕН ХРАМ „СВ. ПАРАСКЕВА“

От стари времена, през робство, във всяко населено място за нашия народ най-важни са били училището и църквата. Школото, за да раздава просвета и знания, а християнските храмове българите са посещавали, за да пречистят душите си и се помолят за здраве и благоденствие.

В центъра на село Медковец, област Монтана, отдалече се забелязва голям православен храм. Той има своя история и е построен в годините на турското иго през 1836. По своя инициатива медковските старейшини възстановяват разрушената от турците манастирска черква „Св. Параскева“ – малка сграда, направена от плетени стени, дървени колони и покрита с т. нар. „турски керемиди“. Двадесет години по-късно султан Абдул Меджит издава заповед, с която разрешава строежа на нова църква. Заслуга за това има княз Иван Кулин. Той е в основата на прошението за изграждане на новата сграда, като организира мирни демонстрации при посещението на турския чиновник Мехмед паша в този край.

Медковската черква „Св. Параскева“ е в истинския смисъл на думата народно творение. Събраните дарения за нейния строеж са на жителите от селото, а в нея са вплетени творческите идеи на строители, дърворезбари и иконописци. Църквата е обявена за национален паметник на културата.

Нейната архитектура следва тази на Лопушанския манастир „Св. Йоан Кръстител“. За епохата си тя е голяма, трикорабна, с три купола, изградена от ломен камък с хоросанова спойка. Арките и сводовете са укрепени с дървени и

метални греди. Сводестата ниша не е заоблена, а тристепенна, подът е дъсчен. На южния вход са изписани името на селото и името на майстора строител Лило Ненов от село Поликраище, а на западния има три малки релефа – двуглав орел и конници с мечове. Външните врати са от масивно желязо, изработени са във Виена и са датирани „1 януари 1868 г.“. Престолът е каменен, с дървено разпятие на Христос върху него. Кръстът е изработен с богата и гъста резба. Иконостасът е триделен, отново с резба. На цокълния ред на табли са изписани сцени от „Шестоднев“, които по-късно са заличени и заменени с нови. Царските икони са осем на брой и са с дарителски надписи – Никола Попценов, Петко Ерменков, Атанас Димитров Катранов от Свищов, Иван Петров, а годината е 1868. Светците от царския ред са в 3/4 ръст и с традиционна иконография. Колоритът е наситен и ярък, като основните цветове са червен, кафяв и зелен. Над царските икони има рисуван пояс от редуващи се двуглав орел и арковиден сегмент, над които има изображения на светци и херувими. Отгоре е пъстрата лозница с тежки сини и червени гроздове, между които в кръгли медальони са изписани пророци. Най-отгоре апостолският ред се състои от 17 икони, които са нарисувани вероятно от Христо Енчев, копривщенски зограф. Негово дело е и иконата на св. Параскева.

Божият храм в село Медковец прави впечатление не само с иконите си и богатата релефна дърворезба, но и с пренесените през XIX век икони, двата масивни каменни свещника с ктиторни надписи от 1885 година, със сребърния си кръст и старопечатните книги от средата и втората половина на XIX век.

За църквата Феликс Каниц, австрийски учен и художник, пише: „Това българско селище (Медковец) през последните години е съумяло да издигне една красива черква с кубета, изненадваща с размерите и величието си“.

За нас, съвременниците на модерния XXI век, не ни остава нищо друго, освен да пазим и се грижим за такива паметници на културата като църквата „Св. Параскева“. Така ще я имаме и когато почувстваме нужда, да прекрачим нейния праг, да пречистим душите си и се помолим за здраве, мир и благополучие. †

Свещ. Л. ***ЛАЗАРОВ***

ХРИСТОВИЯТ ЖИВОТ

В древността иудейският народ се чувстваше и изживяваше като богоизбран, Божий народ. И макар той да не съблюдаваше духа на закона, поне стриктно, често и лицемерно, пазеше неговата буква. Това нравствено лицемерие доведе до изобличаването му от страна на Христос – Месията. Но по-лошото е, че то доведе народа до страшното и необратимо, поне за сега, състояние, да стане предател на своя Месия, да пропусне идването Му, да остане неизкупен и неспасен…

В по-късно време отпадналата Западна Римска църковна община развиваше болната философия, че видиш ли, нравствените стойности и закони имат високо достойнство сами по себе си. Тя се опита да ги издигне в култ и поощряваше стремежа към тях. Нейните призиви, обаче, след като се бе отказала от вековните Православни традиции, звучаха като празна декларативност. Философи и идеолози като Ник. Хартман и др. не казваха нищо по отношение на оделотворяването на нравствения закон и сами не го следваха. Тази недорасла позиция на отпадналия запад възприеха по-късно както неговите разклонения, така и неговите отрицатели – протестантите.

Същите тези хора (иудействащи, римопаписти и протестанти) в наше време решиха направо да отрекат писания божествен закон, (защото над този в сърцата ни те нямат никаква власт) първоначално в най-естествената му част – тази за пола, за мъжа и жената. Навярно в последствие ще стигнат и по-далеч.

Посоката е една и съща от векове. Най-напред е лицемерният подход към закона, после липсата на изпълнение и превръщането му в мъртва и безжизнена материя и накрая – потъпкването му. И така **през вековете превърнаха нравствения закон в ненужна теория с отпаднала необходимост.**

Впечатлява фактът, че Християн-демократичният съюз в Германия преди години узакони смяната на пола в държавата си. А оттам на сетне, в качеството си на един от идеолозите на ЕС, направи така, че законови промени под наслов „с грижа за транс-сексуалните“ плъпнаха из цяла Европа. През месец юли, 2022 г., същата „християнска“ организация реши допълнително да „улесни живота им“ и внесе законопроект с нови, опростени правила за смяна на пола. Освен с по-лека процедура, новият проектозакон разписва, забележете, че всеки, който пожелае може да сменя пола си веднъж годишно! Аз бих попитал откъде накъде такъв консерватизъм? Та това си е чиста дискриминация! Не е ли редно да може да го прави на всеки шест месеца?! Предполагам усещате иронията, но нали не се съмнявате, че навярно има и такива, дето биха задали този въпрос сериозно. Трябва ли да им се угоди?

Впрочем от години, когато се опитам да зачета западна статия или книга, дори да са научни, не мога да не се разочаровам от елементарността в тях. Обикновено прозира сериозен наивитет или тежка тенденциозност. Простете за високомерното мнение, но съм напълно откровен в думите си. Текстовете плашат с цинизъм и самодостатъчност. А в политическо отношение не липсват висока доза лицемерие и налудничавост. Като в последно време: …санкции срещу Русия, от които страда най-вече ЕС?! Диверсификация на всяка цена! И накрая какво стана? Идеолозите продължаваха да купуват руски газ, но не и ние.

До тук с политиката. Да се върнем на нравствеността!... Как представители на „християнски“ организации не споменават Бога, когато се заклеват и как всеки ден със своите закони потъпкват божествения нравствен закон!?

Навярно им е трудно да схванат смисъла на християнския нравствен закон, защото те са християни от „нов тип“. Но има ли такива християни?

В края на миналия век, у нас, пък и не само в България, нравственото-богословската наука бе на завидно ниво, със своите емблематични представители. Един от тях беше проф. д-р Иван Панчовски. Корифей на богословската мисъл. Някъде из множеството си трудове за Спасителя, вината, изкуплението, справедливостта, вярата, надеждата… за Божия промисъл, нравствената свобода и християнската любов, той изчерпателно, напълно разбираемо и логично разяснява как желанието за добро не стига! Как **самият нравствен закон няма стойност докато не се материализира в дела на християнска добродетелност**. За истинските християни, каквито на запад вече се срещат все по-рядко, особено всред европейските водачи, са важни потъпкването и спазването на Божия закон. Между тези два полюса вибрира съвестната чувствителност на православния християнин. И **абсолютната Правда страда най-много, когато нашите закони са в критична дисхармония с божествените; когато свободната ни воля – съвършен дар от Твореца за безценния и обичан човек – мъж и жена, е в фатален разнобой със святата Му воля и спасителния Му промисъл.**

Навярно **дойдè времето, когато в „развитите“ общества жестоко недоосмислят човеколюбието… или то просто липсва. Те не обичат брата си, а са солидарни с греха му**. Това е омраза и вреда, тъй като по този начин ти поощряваш греха на ближния си, утвърждаваш го в злото и направо го погубваш. **Високата нравственост и истинското човеколюбие изискват да обичаш ближния си, но да се разграничаваш от греха му и злите му дела…** Узаконяването им, в случая, абсолютно недвусмислено показва не друго, а абдикиране от самия проблем и безсилие за решаването му от страна на управниците на Съюза. Това е три пъти зло. Личното, тяхното и узаконеното. Именно тук западният човек ще заговори за плурализъм, либерализъм, солидарност и свободи…! Все понятия изопачени в духа на модернизма и хедонизма, съвременни, хлъзгави и наивни. Лишени от смисъл и всякакъв здрав разум, да не говорим за мъдрост.

И така. На времето иудеите бяха забравили духа на закона, но го пазеха, за да може у когото се намерят сили – да го спазва. В средните векове вече нямаше закон, а институционална мъртва нравственост, чието следване бе сведено до наивно позитивно желание за добро. Всички тези древни и нови хора се оказаха в незавидно низко състояние на падение. Питам се, **днес, когато с нашите човешки закони целенасочено потъпкваме непреходния божествен закон, до къде ще я докараме**?! Бог знае това. А ние вярваме в Бога и в Неговия Месия – Христос. Той, според св. Григорий Нисийски, е единственият здрав Човек всред болното ни общество. **Единственият, който знае какво в пълнота представлява човешката личност – това е Бог, нейният Творец, за когото спасението и достойнството ѝ са всичко. Той пострада дори и до кръстна смърт, за да издигне човешката личност до висотата на своето Божество**. Но престъпването на нравствените изисквания, които стоят пред нея и винаги гарантират високото ѝ достойнство, е липса на разум и става по заблуда, казва св. Климент Александрийски.

Само повярвалите в Христа чрез кръщението, покаянието и причастието, се приобщават с Христос, както и Той понесе нашата човешка природа наедно с абсолютното Си божество. **Самото духовно преобразяване е точно обратното на това, да бъдем долни слуги на тялото си**. И само духовно преобразените могат да кажат: "**безгрешният Христос вече живее в мен и ме прави нов човек; Христовата праведност преминава върху мен и ме прави чист пред Бога; Христовата святост се отобразява в мене и ме издига до висотата на Божеството; Христовият живот прониква във всичките ми членове и ме възкресява за вечно блаженство**“.[1] †

[1] *Д-р Ив. Панчовски, Вина и изкупление, СИ, 1957.*